

EUROOPA KOHTU OTSUS

13. juuli 1989*

[...]

NB! sõna „juurdepääs“ asemele tuleks midagi muud mõelda!!!

Kohtuasjas 395/87,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel cour'dappel d'Aix-en-Provence'i esitatud taotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste poolte vahel:

Ministère public,

ja

Jean-Louis Tournier, Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique (Sacem) direktor, Neuilly,

tsiviilhageja: **Jean Verney**, Juan-les-Pins,

eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 30, 59, 85 ja 86 tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: koja esimees presidendi ülesannetes T. Koopmans, kohtunikud G. F. Mancini, C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler, J. C. Moitunho de Almeida, M. Díez de Velasco ja M. Zuleeg,

kohtujurist: F. G. Jacobs,

kohtusekretär: D. Louterman, peaadministraator

olles läbi vaadanud märkused, mille esitasid:

* Kohtumenetluse keel: prantsuse.

- põhikohtuasja tsiviilhageja J. Verney' nimel Pariisi advokaat J. C. Fourgoux ja Grasse'i advokaat A. Paffenholz-Bompart, suulises menetluses ka Pariisi advokaat P. F. Ryziger,
- põhikohtuasja kostja J.-L. Tournier' nimel Pariisi advokaat O. Carmet,
- Prantsuse Vabariigi valitsuse nimel esindajad R. De Gouttes ja M. Giacomini,
- Itaalia Vabariigi valitsuse nimelesindaja L. Ferrari Bravo, keda abistas avvocato dello Stato I. Braguglia,
- Kreeka Vabariigi valitsuse nimel esindajad E. M. Mamouna, G. Crippa, S. Zissimopoulos ja Y. Kranidiotis,
- Euroopa Ühenduste Komisjoni nimel esindajad komisjoni õigusnõunikud G. Marengo ja I. Langermann,

arvestades kohtuistungil ettekannet ja 8. märtsi 1989. aasta suulist menetlust,

kuulanud 26. mai 1989. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

Põhjendused

1. 2. oktoobri 1987. aasta kohtuotsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 23. detsembril 1987, esitas Aix-en-Provence'i Cour d'appel EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule mitu eelotsuseküsimust asutamislepingu artiklite 30, 59, 85 ja 86 tõlgendamise kohta, et hinnata kas muusikateoste autorite, heliloojate ja kirjastajate autoriõigusi haldava siseriikliku ühingu poolt kasutajatele kehtestatud teatud äritingimused on nende sätetega kooskõlas.

2. Need küsimused tõusetusid kriminaalmenetluses, mis algatati Prantsusmaal muusikateoste autoriõiguste haldamisega tegeleva ühingu Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique (edaspidi nimetatud „Sacem”) juhataja Jean-Louis Tournier' suhtes, kaebuse alusel, mille oli esitanud Juan-les-Pins'is asuva diskoteegi pidaja, kes väitis, et Sacem oli talt nõudnud oma ruumides kaitstud muusikateoste mängimise eest liigseid, ebaõiglasi või mittekohaseid tasusid ning rikkunud ka Prantsuse kriminaalõiguse teatud sätteid.

3. Grasse'i juge d'instruction, kellele kaebus esitati, keeldus määrusega menetluse alustamist, ent chambre d'accusation de la cour d'appel Aix-en-Provence'i tühistas selle määruse. Ta

nõudis täiendavate andmete kogumist, eelkõige Sacemi direktori suhtes menetluse jätkamiseks. Järgnenud menetluses taotles tsiviilhageja cour d'appel Aix-en-Provenceilt Euroopa Kohtule mitme eelotsuseküsimuse esitamist põhjendusel, et et Sacemi poolt nõutud autoritasu määra tuleks hinnata EMÜ asutamislepingu konkurentsivõime alusel.

4. Tsiviilhageja kaebused puudutavad Sacemi üldist käitumist Prantsusmaal asuvate diskoteekide suhtes. Lõigepealt väitis tsiviilhageja, et Sacemi poolt nõutud autoritasude määr on meelevaldne ja ebaõiglane ning kujutab endast seeläbi ühingu poolt turgu valitseva seisundi kuritarvitamist. Autoritasude määr oli märgatavalt kõrgem teistes liikmesriikides kohaldatavast määrast, pealegi ei olnud diskoteekidelt nõutavatel tasumääradel mingit seost teistelt suurtelt salvestatud muusika kasutajatelt, nagu näiteks televisiooni- ja raadiojaamadelt, nõutavate tasumääradega.

5. Lisaks väitis ka, et diskoteegid kasutavad väga olulisel määral anglo-ameerika päritolu muusikat, millega ei arvestata aga millega aga Sacemi poolt kasutatud autoritasude arvutamise metoodikas, mis põhineb kindla tasumäära – 8,25% kõnealuse diskoteegi käibest (koos käibemaksuga) – kohaldamisel. Diskoteegipidajad pidid seda väga kõrget autoritasu maksma kogu Sacemi repertuaari kasutamise eest, kuigi neile pakkus huvi ainult osa sellest; Sacem on alati keeldunud võimaldamast neil ainult osa repertuaari kasutamist ja nad ei saanud teha tehinguid otse teiste riikide autoriõiguste haldamise ühingutega, kuna sellised ühingud keeldusid Sacemiga sõlmitud „vastastikuse esindamise lepingutest” tulenevalt oma repertuaari otsese kasutamise loa andmisest.

6. Cour d'appel märkis kõigepealt, et Sacemi tegevus hõlmas kogu Prantsusmaa territooriumi, mis kujutab endast ühisturu olulist osa, ning et Sacemi'le ette heidetud käitumine oli sellise liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutava iseloomuga. Seejärel leidis ta, et Sacemil oli Prantsusmaa territooriumil turgu valitsev seisund, kuna talle kuulus faktiliselt, kui mitte õiguslikult, liikmete õiguste haldamise absoluutne monopol ja vastavad välisriikide ühingud olid talle andnud õiguse nende muusikateoste repertuaari haldamiseks samadel tingimustel, nagu enda oma puhul. Lõpuks märkis Cour d'appel, kuigi selliselt antud volitused ei olnud ainuõiguslikud, on selge, et ühelgi Prantsuse diskoteegil ega mis tahes muul ettevõttel ei olnud mitte mingit võimalust luua vahetuid lepingulisi suhteid välisriigi autoriõiguste ühinguga.

7. Neid kaalutlusi arvesse võttes taotles Cour d'appel Euroopa Kohtult eelotsuse saamist järgmises viies küsimuses:

“1) Kas autoritasu või kombineeritud autoritasude määr, mille on kehtestanud Sacem, kellele kuulub turgu valitsev seisund ühisturu valdavas osas ja kellele kuulub faktiliselt Prantsusmaal autoriõiguste haldamise monopol, ning sellega seotud autoritasude sissenõudmine on kooskõlas Rooma lepingu artikliga 86 või kujutavad need endast, vastupidi, kuritarvitavat ja piiravat praktikat, mis seisneb ebaõiglaste tüüptingimuste kehtestamises teel?

2) Kas enamikus Euroopa Ühenduse riikides vastastikuse esindamise lepingutena tuntud lepingute kogumi kaudu faktilise monopoli loomine, mis võimaldab ühes liikmesriigis autoriõiguste ühingul kehtestada meelevaldselt ja diskrimineerival viisil autoritasude määrad

nii, et kasutajad ei saa valida kasutada välisriikide autorite repertuaari kuuluvaid teoseid ilma et nad peaksid maksma autoritasu selle autoriõiguste ühing hallatava repertuaari eest, kujutab endast Rooma lepingu artikli 85 lõikega 1 vastuolus olevat kooskõlastatud tegevust, millega soodustatakse ka turgu valitseva seisundi kuritarvitamist nimetatud lepingu artikli 86 tähenduses?

3) Kas Rooma lepingu artiklit 86 tuleb tõlgendada nii, et „ebaõiglaste tehingutingimuste kehtestamisena” tuleb vaadelda seda, kui ühisturu olulises osas turgu valitsevat seisundit omav autoriõiguste ühing, kes on vastastikuse esindamise lepingute kaudu seotud teiste EMÜ riikide sarnaste organisatsioonidega, kehtestab autoritasu maksubaasi ja määra, mis on EMÜ liikmesriikide kõikide autoriõiguste ühingute poolt kohaldatavast autoritasu määrast mitu korda suurem, ilma et see oleks kuidagi objektiivselt põhjendatud või seonduks autorite vahel jaotavate summadega, muutes autoritasu osutatud teenuse väärtusega võrreldes ebaproportsionaalseks?

4) Kas olukorda, kus liikmesriigis faktilist monopoli omav autorite ja kirjastajate ühing ei võimalda fonogrammide kasutajatel kasutada üksnes nende poolt hallatavat välisriikide repertuaari, jagades seeläbi turgu, tuleb käsitleda nii, et selle eesmärgiks või vähemalt tagajärjeks on konkurentsi takistamine, piiramine või kahjustamine artikli 85 lõike 1 tähenduses?

5) Kas asutamislepingu artiklitega 30 ja 59 on kooskõlas see, kui siseriiklike õigusaktidega loetakse fonogrammidega seotud piraatluseks ka juhtumid, mil faktiliselt monopoolse seisundis olevale siseriiklikule autoritasude kontrolli, haldamise ja kogumisega tegeval ettevõtjale ei maksta autoritasusid, kui need autoritasud on ülemäärased ja diskrimineerivad ning kui vastavat tasumäära ei ole määratud autorid ise ja/või kui see määr ei ole selline mida oleks võimalik neid autoreid esindavate välisriikide autoriõiguseühingutega vahetult kokku leppida, arvestades, et Euroopa Kohus on juba otsustanud, et helisalvestise võrreldava raamatu avalikkusele kättesaadavaks tegemine on lahutamatu teose materiaalse vormi ringlemisest, millega kaasneb autoritasude ammendumine ja vaatamata sellele, et ostja tasu väljaandjale helisalvestise hinna, mis sisaldab autoritasu teose kasutamise eest?”

8. Täpsemad andmed põhikohtuasja faktiliste asjaolude, asjaomaste ühenduse õiguse sätete menetluse käigu ning Euroopa Kohtule esitatud kirjalike märkuste kohta on esitatud kohtuistungis ettekandes ning edaspidi mainitakse või käsitletakse neid niivõrd, kui see on vajalik Euroopa Kohtu põhjenduste seisukohast.

9. Kõigepealt tuleb analüüsida viiendat küsimust, mis puudutab asutamislepingu artikleid 30 ja 59, seejärel teist ja neljandat küsimust, mis puudutavad artiklit 85, ja lõpuks artikli 86 tõlgendamist, mis on esimese ja kolmanda küsimuse esemeks.

Viies küsimus (artiklid 30 ja 59)

10. Viiendas küsimuses tõstatatakse kaks eraldi probleemi: esiteks, kas asutamislepingu artiklitega 30 ja 59 keelatakse selliste siseriiklike õigusaktide rakendamine, mis käsitlevad

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

Vormindatud: Eesti

autoriõiguste rikkumisena helisalvestiste kaudu kaitstud muusikateoste avalikku esitamist ilma autoritasu maksmata, kui autoritasud on juba makstud autori poolt teoste reprodutseerimise eest teises liikmesriigis; ja teiseks, mil määral sõltub antav vastus kõnealuste autoritasude määradest.

11. Liidetud kohtuasjades 55 ja 57/80: *Musik-Vertrieb Membran v. GEMA* (1981 EKL lk 147) tehtud otsuse kohaselt, ei tohi autoriõiguste valdaja või tema poolt litsentsi saanud isiku nimel tegutsev autoriõiguste ühingtugineda autoriõigusega antud ainukasutusõigusele, selleks, et takistada või piirata teises liikmesriigis omaniku enda poolt või tema nõusolekul seaduslikult turustatud helisalvestiste importi. Ühegi siseriikliku õigusakti sättega ei tohi liikmesriigi territooriumil faktilist monopoli omaval autoriõiguste haldamisega tegelevale ettevõttele nõuda tasu teise liikmesriigi toodete eest, mis on selles teises liikmesriigis lastud ringlusse autoriõiguste valdaja poolt või tema nõusolekul ega kehtestada seega tasu ühisturul juba vabalt ringlevatele helisalvestistele imporditasu sisepiiri ületamise eest.

12. Tuleb märkida, et avaliku esitamise teel avalikkusele kättesaadavaks tehtud muusikateoste autoriõigusi puudutavate asutamislepingu nõuetega seotud probleemid, ei ole samad, mis kerkivad sel juhul, kui muusikateoste avalikkusele kättesaadavaks tegemine on lahutamatu salvestise füüsilise kandja ringlusest. Esimesel juhul on autoriõiguste valdajal ja tema õigusjärglastel õigustatud huvi arvutada teose esitamise loa eest maksmisele kuuluvaid tasusid teose esitamise kordade tegeliku või tõenäolise hulga alusel, nagu leidis Euroopa Kohus kohtuasjas 62/79: *Coditel versus Ciné Vog Films* (1980) EKL 881.

13. On tõsi, et käesoleval juhtumil tõusetub nende kahe olukorra eristamise, kuna ühelt poolt on helisalvestised on asutamislepingu artiklites 30 jj sisalduvate kaupade vaba liikumist käsitlevate sätetega hõlmatud tooted ent teisalt saab neid kasutada kõnealuste muusikateoste avalikuks esitamiseks. Neil asjaoludel korraldab tuleb leida kaupade ja teenuste vaba liikumist ning autoriõiguste järgimist puudutavate nõuete vahel selline tasakaal, et autoriõiguste valdajad või nende esindajatena tegutsema volitatud ühingud võiksid oma ainuõigustele tuginedes nõuda helikandjal salvestatud muusika avaliku levitamise eest ka juhul kui riigis, kus selline avalik levitamine toimub, salvestiste turustamise eest mingisugust autoritasu ei saada.

14. Sacem'i poolt omatahtsi määratud autoritasu määra kuritarvitavat või diskrimineerivat olemust tuleb hinnata seoses artiklites 85 ja 86 sisalduvate konkurentsieeskirjadega. Autoritasu määr ei ole küsimus, mida tuleb arvesse võtta kõnealuste siseriiklike õigusaktide ja asutamislepingu artiklitega 30 ja 59 kooskõla käsitlemisel.

15. Seega tuleb viiendale küsimusele vastata, et asutamislepingu artikleid 30 ja 59 tuleb tõlgendada selliselt, et need ei keela kohaldada siseriiklikke õigusakte, milles käsitletakse autoriõiguste rikkumisena helisalvestistelt kaitstud muusikateoste avalikku esitamist ilma autoritasu maksmata, kui teises liikmesriigis on autorile juba makstud autoritasu teose reprodutseerimise eest.

Teine ja neljas küsimus (artikkel 85)

16. Teine küsimus puudutab erinevate liikmesriikide siseriiklike autoriõiguste ühingute poolt vastaastikkustes suhetes rakendatavaid tavasid. Esiteks puudutab see nende ühingute poolt vastastikuse esindamise lepingute võrgustiku korraldamist ja teiseks nende ühingute kollektiivset tava keelduda teises liikmesriigis asutatud kasutajatele oma repertuaarile mis tahes juurdepääsu andmisest.

17. Esimese punkti osas selgub Euroopa Kohtule esitatud dokumentidest, et siseriikliku kohtu poolt viidatud „vastastikuse esindamise lepinguna” tuleb mõista kahe muusikateostega tegeleva siseriikliku autoriõiguste haldamise ühingu vahelist lepingut, millega need ühinged annavad üksteisele õiguse anda nende vastutusalasse jääval territooriumil vajalikud load teise ühingu liikmete autoriõigusega kaitstud muusikateoste avalikuks esitamiseks ja seada lubade andmisele kõnealusel territooriumil kehtivate seaduste kohaselt tingimusi. Need tingimused hõlmavad eriti autoritasu maksmist, mida nõuab teise ühingu eest sisse volituse saanud ühing. Lepingus sätestatakse, et iga ühing peab kohaldama teise ühingu repertuaari kuuluvate teoste suhtes samu autoritasu sissenõudmise ja jaotamise määrasid, meetodeid ja vahendeid, mida ta kohaldab oma repertuaari kuuluvatele teostele.

18. Autoriõigustealaste rahvusvaheliste lepingute kohaselt on ühe lepinguriigi õigusaktide kohaselt kaitstud autoriõiguse valdajal iga teise lepinguriigi territooriumil õigus autoriõiguse rikkumise korral samasugusele kaitsele ja samadele õiguskaitsevahenditele, nagu selle lepinguriigi kodanikel.

19. Seega näib, et autoriõiguse haldamise ühingute vahelistel vastastikuse esindamise lepingutel on kahene eesmärk: esiteks on need mõeldud selleks, et kohaldada ühes liikmesriigis asuvatele kasutajatele kõigi kaitstud muusikateoste suhtes, olenemata nende päritolust, samau tingimusi, vastavalt rahvusvahelistes õigusaktides sätestatud põhimõttele; teiseks võimaldavad need autoriõiguste haldamise ühingutel toetuda teises liikmesriigis oma repertuaari kaitsmisel sealse autoriõiguste haldamise ühingu poolt loodud süsteemile, ilma et nad peaksid selles süsteemis ise kasutajatega lepinguid sõlmima ja ise kohapealset järelevalvet teostama.

20. Eespool toodud kaalutlustest nähtub, et kõnealused vastastikuse esindamise lepingud on teenuste osutamise lepingud, mis iseenesest ei piira konkurentsi selliselt, et see oleks asutamislepingu artikli 85 lõikega 1 keelatud. See võib olla aga teisti, lepingutes nähakse ette autoriõiguste haldamise ühingute kohustus mitte lubada välismaal asutatud salvestatud muusika kasutajatel vahetut juurdepääsu oma repertuaarile; kohtule esitatud dokumentidest nähtub, et varem vastastikuse esindamise lepingutes sisaldunud seda liiki ainuõiguste klauslid, on komisjoni palvel ära võetud.

21. Kuid komisjon toob välja, et ainuõiguste klausli eemaldamine lepingutest ei ole tinginud mitte mingit muutust autoriõiguste haldamise ühingute käitumises; nad keelduvad endiselt andmast litsentsi või usaldamast oma repertuaari välismaal muule ühingule, kui see, mis on asutatud kõnealusel territooriumil. See väide tõstatab teise eelosuseküsimuses sisalduva

probleemi, nimelt selle, kas autoriõiguste haldamise ühingud on tegelikult säilitanud oma ainuõigused kooskõlastatud tegevuse kaudu.

22. Selles osas on komisjon ja Sacem seisukohal, et autoriõiguste haldamise ühingutel ei ole mingit huvi kasutada muud meetodit peale asjaomasel territooriumiesindaja määramise ja et neil asjaoludel ei näi olevat reaalne käsitleda autoriõiguste haldamise ühingute keeldumist välismaa kasutajatele oma repertuaarile vahetu juurdepääsu lubamisest kooskõlastatud tegevusena. Diskoteegipidajad küll tunnistavad, et välisriigi ühingud usaldavad oma repertuaari haldamise Sacemile, sest Prantsusmaal autoritasude vahetu sissenõudmise süsteemi rakendamine oleks liiga koormav, ent leiavad siiski, et ühingud on käitunud selles suhtes kooskõlastatult. Selle arvamuse toetuseks viitavad nad kirjadele, mida Prantsuse kasutajad on saanud erinevatelt välisriikide autoriõiguste haldamise ühingutelt ja milles keeldutakse oma repertuaarile juurdepääsu andmisest üsna samasuguses sõnastuses.

23. Siseriiklike autoriõiguste haldamise ühingute poolset kooskõlastatud tegevust, mille tulemuseks on süstemaatiline keeldumine välisriikide kasutajate vahetu juurdepääsu andmisest oma repertuaarile, tuleb käsitleda konkurentsi piirava kooskõlastatud tegevusena, mis võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust.

24. Nagu Euroopa Kohus kohtuasjas 48/69: *Imperial Chemical Industries versus komisjon* (EKL 1972, lk 619) leidis, võib tõsiseks märgiks kooskõlastatud tegevuse kohta olla pelgalt samaaegne käitumine, kui selle tulemuseks on tavalistele konkurentsitingimustele mittevastavad konkurentsitingimused. Siiski ei saa seda liiki kooskõlastatud tegevust eeldada, kui üheaegset käitumist saab selgitada muuga kui tegevuse kooskõlastamisega. Nii võib see olla, kui teise liikmesriigi autoriõiguste haldamise ühingud oleksid oma repertuaarile vahetu juurdepääsu korral pidanud teise riigi territooriumil korraldama ise teises riigis haldamist ja järelevalvet.

25. Küsimusele, kas asutamislepinguga keelatud kooskõlastatud tegevus on tegelikult toimunud, saab seega vastata ainult teatavaid eeldusi kontrollides ning teatavaid dokumente ja muid tõendeid hinnates. Asutamislepingu artiklist 177 tuleneva pädeusjaotuse kohaselt on see siseriiklike kohtute ülesanne.

26. Seetõttu tuleb teisele küsimusele vastata, et EMÜ asutamislepingu artiklit 85 tuleb tõlgendada nii, et sellega keelatakse liikmesriikide siseriiklike autoriõiguste haldamise ühingute mis tahes kooskõlastatud tegevus, mille eesmärgiks või tagajärjeks on see, et iga ühingu keeldub teises liikmesriigis asutatud kasutajatele otsese juurdepääsu andmisest oma repertuaarile. Seda, kas selliste autoriõiguste haldamise ühingute poolne kooskõlastatud tegevus on tegelikult aset leidnud, peab otsustama siseriiklik kohus.

27. Neljas küsimus puudutab teistsugust probleemi, nimelt seda, kui autoriõiguste haldamise ühing keeldub andmast oma vastutuslasse jääval territooriumil asutatud kasutajatele sellist muusikateoste avaliku esitamise luba, mis piirdub üksnes välismaise repertuaariga, mida see ühing kõnealusel territooriumil esindab.

28. Kohtule esitatud dokumentidest ilmneb, et Prantsuse diskoteegid on varem taotlenud juurdepääsu Sacemi poolt hallatavale teatavale välismaisele repertuaarile, eriti USA ja Ühendkuningriigi omale, või vähemalt juurdepääsu teatavatele muusikateoste kategooriatele, mis on eriti sobivad diskoteekides mängimiseks ja pärinevad peamiselt välisriikidest. Sacem on alati keeldunud repertuaari osalise kasutamise lubamisest ja seetõttu on diskoteegid pidanud maksma kõrget autoritasu kogu repertuaari kasutamise eest, kuigi nad mängivad ainult osa sellest.

29. Prantsuse valitsus ja komisjon on juhtinud kohtu tähelepanu praktilistele probleemidele, mida repertuaari kui terviku jaotamine erinevateks turustavateks alljaotusteks endas kätkeks. Ühelt poolt kaotaksid diskoteegid eelise, et neil on täielik vabadus valida, miliseid muusikateoseid mängida; teiselt poolt võib vahetegemine nende kaitstud muusikateoste vahel, mida on lubatud mängida ja nende vahel, mida ei ole, tingida ulatuslikuma järelevalve ja seega tuua kaasa kõrgemaid kulusid muusika kasutajate jaoks.

30. Tuleb meenutada, et Euroopa Kohus on kohtuasjas 127/73: *BRT versus Sabam ja Fonior* (1974 EKL 1973, lk 313) juba võtnud seisukoha siseriikliku autoriõiguste haldamise ühingu poolt oma üksikute liikmetega sõlmitud lepingute üldise olemuse kohta ja selles suhtes järgitud tava asutamislepingu artiklile 86 vastavuse kohta. Antud kohtuasjas on kõne all selliste lepingute üldine olemus, mida ühing on sõlminud salvestatud muusika teatud liiki kasutajatega ja selliste lepingute vastavus artiklile 85.

31. Selles osas tuleb esiteks tõdeda, et autoriõiguste haldamise ühingud taotleavad seaduslikku eesmärki, kui nad püüavad kaitsta oma liikmete õigusi ja huve salvestatud muusika kasutajate ees. Sel eesmärgil kasutajatega sõlmitud lepinguid saab artikli 85 tähenduses konkurentsi piiravatena käsitleda üksnes siis, kui vaidlusalune tegevus läheb kaugemale, kui selle eesmärgi saavutamiseks vajalik. Nii võib see olla juhul, kui diskoteegipidajate poolt soovitatavale repertuaari alljaotusele vahetu juurdepääs kaitseks täielikult muusikateoste autorite, heliloojate ja väljaandjate huve, ent ei suurendaks seejuures lepingute haldamise ja kaitstud muusikateoste kasutamise järelevalvega seotud kulusid .

32. Vastav hinnangu tulemus võib liikmesriikide lõikes erineda. Vastavad faktilised asjaolud peab igas konkreetses kohtuasjas tuvastama siseriiklik kohus.

33. Seetõttu tuleb neljandale küsimusele vastata, et kui siseriiklik muusikateoste autoriõiguste haldamise ühing keeldub salvestatud muusikateoste kasutajatele juurdepääsu andmisest ainult tema poolt esindatavale välisriikide repertuaarile, on selle eesmärgiks või tagajärjeks konkurentsi piiramine ühisturul üksnes juhul, kui juurdepääs kaitstud repertuaari ühele osale kaitseks täielikult muusikateoste autorite, heliloojate ja väljaandjate huve, suurendamata sealjuures lepingute haldamise ja kaitstud muusikateoste kasutamise järelevalve kulusid.

Esimene ja kolmas küsimus (artikkel 86)

34. Alustuseks tuleb märkida, et artikli 86 kohaselt kujutab ebaõiglaste äritingimuste kehtestamine turul valitsevat seisundit omava ettevõtte poolt selle seisundi kuritarvitamist.

35. Esimese küsimusega soovitakse teada, milliste kriteeriumite alusel teha kindlaks, kas ühisturu olulisel osal turgu valitsevat seisundit omav siseriiklik autoriõiguste haldamise ühing kehtestab ebaõiglaseid äritingimusi; selles rõhutatakse asjaolu, et tingimused ei ole läbiräägitavad ja on ebaõiglased. Kolmanda küsimusega tahetakse konkreetselt teada, kas vastus esimesele küsimusele võib põhineda kriteeriumil, millele on palju tähtsust omistanud diskoteegipidajad ja mis sisaldub küsimuse sõnastuses, nimelt Prantsusmaal kohaldatava määra ja teistes liikmesriikides autoriõiguste haldamis ühingute poolt kohaldatava määra suhtel.

36. Sacem väidab, et autoritasu määra hindamise aluse kindlaksmääramiseks kasutatavad meetodid on erinevates liikmesriikides erinevad ning diskoteegi käibe alusel arvatud autoritasud, nagu näiteks Prantsusmaal, ei ole võrreldavad nende autoritasudega, mis on määratud kindlaks kõnealuse asutuse pörandapindala alusel, nagu teistes liikmesriikides. Kui samadel kriteeriumidel põhineval võrdleval uurimisel need meetodi erinevused ületada saaks, siis oleks järeldus see, et erinevused autoritasude taseme vahel on liikmesriigiti väikesed.

37. Neid väidete vastu ei vaidle mitte ainult diskoteegipidajad, vaid ka komisjon. Viimane väitis, et Prantsusmaa diskoteekidelt Sacemi poolt nõutud autoritasusid puudutava uuringu käigus palus ta kõikidelt ühenduses muusikaga tegelevatelt autoritasude halduse ühingutelt, et nad teavitaksid teda autoritasudest, mida nõutakse siseriiklikelt diskoteekidelt, mis vastavad konkreetsete tunnustele seoses näiteks kohtade arvu, pindala, lahtiolekuaja, asukoha, sisenemistasu, kõige populaarsema joogi maksumuse ja makse hõlmava aastatuluga. Komisjon mõnab, et selle võrdlusmeetodi puhul ei võeta arvesse märgatavaid erinevusi, mis võivad liikmesriikide lõikes esineda diskoteekide küllastatavuse osas, mis sõltub erinevatest tingimustest, nagu näiteks kliima, ühiskondlikud tavad ja ajaloolised traditsioonid. Sellest olenemata, kui autoritasu on mitu korda kõrgem teisest liikmesriigis nõutavast autoritasust, siis on see selgelt ebaõiglane ja komisjoni uurimusest olevat see ilmnenu.

38. Tuleb märkida, et kui turgu valitsevat seisundit omav ettevõtte kehtestab oma teenuste eest tasumäärad, mis on oluliselt kõrgemad teistes liikmesriikides nõutavatest tasudest ja kui tasude taseme võrdluse alus on olnud sama, siis tuleb seda erinevust käsitleda märgina turgu valitseva seisundi kuritarvitamisest. Sellisel juhul on kõnealuse ettevõtte ülesanne seda erinevust põhjendada, viidates objektiivsetele erinevustele asjaomase liikmesriigi ja teiste liikmesriikide olukorra vahel.

39. Sacem on väitnud, et teatavad asjaolud õigustavad seda erinevust. Ta viitas Prantsusmaa diskoteekide kõrgetele hindadele, Prantsusmaal autoriõigusega traditsiooniliselt antavale kõrgele kaitsetasemele ja Prantsuse õigusaktide eripärale, mille kohaselt ei tule salvestatud muusikateoste mängimisel tasuda üksnes esitamisõiguse tasu, vaid ka lisatasu mehaanilise reprodutseerimise eest.

40. Tuleb aga märkida, et seda liiki asjaolud ei saa tingida väga olulisi erinevusi erinevates liikmesriikides nõutavate autoritasumäärade vahel. Konkreetse liikmesriigi diskoteekide kõrged hinnad, isegi kui need on tõendatud, võivad tuleneda mitmetest teguritest, millest üheks võib omakorda olla salvestatud muusika kasutamise eest makstavate autoritasude kõrge tase. Siseriiklike õigusaktidega sätestatud kaitse taseme suhtes tuleb märkida, et muusikateoste autoriõigus hõlmab üldiselt esitamise õigust ja reprodutseerimise õigust ja mõnedes liikmesriikides, sealhulgas Prantsusmaal, tuleb avaliku levitamise korral maksta „täiendavat reprodutseerimistasu”, ei tähenda, et kaitse tase oleks erinev. Nagu Euroopa Kohus kohtuasjas 402/84: *Basset versus Sacem* (EKL 1987, lk 1747) tehtud otsuses leidis, võib täiendavat mehhaanilise reprodutseerimise tasu saab Prantsuse õigusaktides ja tavas kasutatavast mõistest olenemata osana salvestatud muusikateoste avaliku esitamise autoriõiguste eest makstavast tasust ja seega täidab see funktsiooni, mis on samal juhul teises liikmesriikides esitusõiguse eest võetaval tasul.

41. Ka väidab Sacem, et tasude kogumise meetodid on erinevad kuivõrd teatud liikmesriikide autoriõiguste haldamise ühingud tavatsevad mitte nõuda väikeste autoritasude maksmist üle terve riigi hajutatud väikekasutajatelt, nagu näiteks diskoteegipidajad, tantsuõhtute korraldajad ja kohvikuomanikud. Prantsusmaal on välja kujunenud vastupidine olukord, pidades silmas autorite soovi oma õiguste täielikuks kaitseks.

42. Selle väitega ei saa nõustuda. Kohtule esitatud dokumentidest selgub, et üks suurimaid autoriõiguste haldamise ühingute vahelisi erinevusi seisneb tegevuskulude suuruses. Kui autoriõiguste haldamise ühingu töötajate arv on oluliselt kõrgem teiste liikmesriikide vastavate ühingute töötajate arvust ja kui tasude nõudmisest saadavate tuludest kasutatakse märkimisväärselt suurem osa haldamise, tasude sisenõudmise ja jaotamisega seotud kuludeks kui autoriõiguste omanikele makstavateks autoritasudeks – nagu see käesoleval juhul mõnedest põhikohtuasja toimikus olevates andmete pinnalt näib olevat – siis ei saa välistada võimalust, haldusaparaadi kogukust ja sellest tingitud autoritasude kõrget määra saab selgitada just konkurentsi puudumisega kõnealusel turul.

43. Seega võib asuda seisukohale, et võrdlus teiste liikmesriikide olukorraga võib anda kasulikke vihjeid turgu valitseva seisundi võimaliku kuritarvitamise kohta siseriikliku autoriõiguste haldamise ühingu poolt. Seega tuleb kolmandale küsimusele vastata jaatavalt.

44. Euroopa Kohtule diskoteegipidajate ja Sacemi esitatud väited puudutasid ka teisi kriteeriume, mis võivad tõestada vaidlusaluse tasumäära ebaõiglast iseloomu, mida aga siseriikliku kohtu poolt esitatud küsimustes mainitud ei ole. Diskoteegipidajad juhtisid tähelepanu diskoteekidele kohaldatava määra ja teistele salvestatud muusika suuremastaabilistele kasutajatele, nagu radio- ja televisioonijaamadele, kohaldatavate määrade vahel. Kuid nad ei pakkunud välja mis tahes aluseid, mille põhjal võiks teha usaldusväärset ja järjepidevat võrdlust, ning komisjon ja märkusi esitanud valitsused ei väljendanud selles osas mitte mingit arvamust. Seetõttu ei saa Euroopa Kohus seda kriteeriumi käesolevas eelotsusemenetluses hinnata.

45. Samuti tõstatati küsimus, kas hinnates seda, kas autoritasu on artikli 86 mõistes õiglane või mitte, tuleks arvestada seda, et tegemist on ühtse või fikseeritud autoritasuga. Selles osas tuleb viidata eespool neljandale küsimusele antud vastuses toodud kaalutlustele. Fikseeritud autoritasu nõudmise asjaolu saab artiklis 86 sisalduva keeluga seoses kritiseerida vaid siis, kui teiste meetoditega saaks ilmselt saavutada sama seaduslikku eesmärki, nimelt muusikateoste autorite, heliloojate ja väljaandjate huvide kaitset, suurendamata sealjuures lepingute haldamise ja kaitstud muusikateoste kasutamise järelevalve kulusid.

46. Eeltoodu põhjal tõttu esimesele ja kolmandale küsimusele vastata, et asutamislepingu artiklit 86 tuleb tõlgendada nii, et ühisturu olulises osas turgu valitsevat seisundit omav autoriõiguste haldamise ühing on kehtestanud ebaõiglased äritingimused, kui tema poolt diskoteekidelt nõutavad autoritasud on märgatavalt kõrgemad teistes liikmesriikides nõutavatest autoritasudest, kusjuures tasumäärasid võrdlusalused on ühtsed. Nii ei see aga juhul, kui kõnealune autoritasude ühing suudab seda erinevust põhjendada objektiivsete ja asjassepuutuvate erinevustega autoriõiguste haldamise kõnealuses liikmesriigis ja teistes liikmesriikides.

Kohtukulud

47. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Prantsuse valitsuse, Itaalia valitsuse ja Kreeka valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS

vastates talle Aix-en-Provence'i Cour d'appeli poolt 2. detsembri 1987. aasta otsusega esitatud küsimustele, otsustab:

1) Asutamislepingu artikleid 30 ja 59 tuleb tõlgendada selliselt, et need ei keela kohaldada siseriiklikke õigusakte, milles käsitletakse autoriõiguste rikkumisena helisalvestistelt kaitstud muusikateoste avalikku esitamist ilma autoritasu maksmata, kui teises liikmesriigis on autorile juba makstud autoritasu teose reprodutseerimise eest.

2) EMÜ asutamislepingu artiklit 85 tuleb tõlgendada nii, et sellega keelatakse liikmesriikide siseriiklike autoriõiguste haldamise ühingute mis tahes kooskõlastatud tegevus, mille eesmärgiks või tagajärjeks on see, et iga ühingu keeldub teises liikmesriigis asutatud kasutajatele otsese juurdepääsu andmisest oma repertuaarile. Seda, kas selliste autoriõiguste haldamise ühingute poolne kooskõlastatud tegevus on tegelikult aset leidnud, peab otsustama siseriiklik kohus.

3) Kui siseriiklik muusikateoste autoriõiguste haldamise ühing keeldub salvestatud muusikateoste kasutajatele juurdepääsu andmisest ainult tema poolt esindatavale välisriikide repertuaarile, on selle eesmärgiks või tagajärjeks konkurentsi piiramine ühisturul üksnes juhul, kui juurdepääs kaitstud repertuaari ühele osale kaitseks täielikult muusikateoste autorite, heliloojate ja väljaandjate huve, suurendamata sealjuures lepingute haldamise ja kaitstud muusikateoste kasutamise järelevalve kulusid.

4) Asutamislepingu artiklit 86 tuleb tõlgendada nii, et ühisturu olulises osas turgu valitsevat seisundit omav autoriõiguste haldamise ühing on kehtestanud ebaõiglased äritingimused, kui tema poolt diskoteekidelt nõutavad autoritasud on märgatavalt kõrgemad teistes liikmesriikides nõutavatest autoritasudest, kusjuures tasumäärasid võrdlusalused on ühtsed. Nii ei see aga juhul, kui kõnealune autoritasude ühing suudab seda erinevust põhjendada objektiivsete ja asjassepuutuvate erinevustega autoriõiguste haldamise kõnealuses liikmesriigis ja teistes liikmesriikides.

Koopmans

Mancini

Kakouris

Schockweiler

Moitinho de Almeida

Díez de Velasco

Zuleeg

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 13. juulil 1989 Luxembourgis.

Kohtusekretär

Koja esimees presidendi ülesannetes

J.-G. Giraud

T. Koopmans

